

Säkerhetssituationen i vissa delar av Demokratiska republiken Kongo (DRK)

RS/016/2020

Fastställelsebeslut: RA/044/2020			Version 2.0
Beslutsdatum: 2020-10-15			
Gäller för: operativ verksamhet			
Gäller från och med: 2020-10-15			
Datum för revidering	Version	Avsnitt som reviderats	Beslutsbeteckning
2021-06-24	2.0	1, 4.2.4.2, 4.2.5.2, 4.2.7.2, 9	RA/148/2021
ange datum	nummer	innehåll	XX/XXX/XXXX

Fakta om rättsliga ställningstaganden

Rättsliga ställningstaganden utgör Migrationsverkets uttalanden om hur en författning bör tolkas och är styrande för myndighetens medarbetare. De beslutas av chefen för rättsavdelningen.

Rättsliga ställningstaganden förs in i en särskild dokumentserie, RS-serie. Dokumentserien är gemensam för hela myndigheten. Beslut om fastställande, ändringar och upphävande av ett rättsligt ställningstagande förs in i beslutsdokumentserien för chefen för rättsavdelningen.

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund	4
3. Bedömning av flyktingskap	4
3.1. Allmänt om flyktingskap	4
3.2. Generellt om utsatta grupper	5
3.2.1 Särskilt om kvinnor	5
3.2.2 Särskilt om barn	6
3.2.3 Särskilt om etniska grupper	6
3.2.4 Särskilt om HBTQ-personer	7
3.2.5 Särskilt om journalister	7
3.2.6 Särskilt om oppositionella	7
4. Alternativt skyddsbehov	7
4.1 Skyddsbehov på grund av dödstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning	7
4.2 Skyddsbehov på grund av intern väpnad konflikt	8
4.2.1 Säkerhetsläget i Nordkivu	9
4.2.2 Säkerhetsläget i Sydkivu	10
4.2.3 Säkerhetsläget i Ituri	12
4.2.4 Säkerhetsläget i Bas-Uélé och Haut-Uélé	14
4.2.5 Säkerhetsläget i Tshopo	17
4.2.6 Säkerhetsläget i Tanganyika	17
4.2.7 Säkerhetsläget i Haut-Katanga, Haut-Lomami och Lualaba	19
5. Myndighetsskydd	21
6. Resväg	22
7. Internflykt	23
7.1. Utgångspunkter för bedömningen av om det finns ett internflyktsalternativ	23
7.2 Bedömning av internflykt	23
8. Uteslutande från skydd	24
9. Återvändande	25
10. Återkallelse av statusförklaring och förlängningsansökningar	25
11. Nya omständigheter	26

1. Sammanfattning

Migrationsverket ska först pröva om den sökande är flykting enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716). Det ska vid en sådan prövning beaktas om personen tillhör en särskilt utsatt grupp och om effektivt myndighetsskydd saknas.

Om sökanden inte är flykting ska frågan om ett alternativt skyddsbehov föreligger enligt artikel 15 a-b i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen bedömas.

Om sökanden inte heller är alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen, ska frågan om ett alternativt skyddsbehov bedömas enligt artikel 15 c skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

Migrationsverket gör bedömningen att det i provinserna Nordkivu, Sydkivu och Ituri föreligger en inre väpnad konflikt och att den rådande situationen av urskillningslöst våld är så allvarlig att var och en som återvänder dit riskerar att utsättas för skyddsgrundande behandling enligt artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet. Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen är därför uppfyllda.

Migrationsverket gör bedömningen att säkerhetsläget i provinsen Tanganyika är sådant att inre väpnad konflikt enligt artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet föreligger. Säkerhetsläget varierar dock och en individuell prövning av den sökandes utsatthet ska göras i enlighet med Elgafajidomens kriterier. Den som vid en individuell prövning bedöms vara skyddsbehövande på grund av säkerhetsläget omfattas av artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

I territorierna Ango i Bas-Uélé och Dungu i Haut-Uélé är säkerhetsläget sådant att det föreligger inre väpnad konflikt i den mening som avses i artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen. Våldet som förekommer är emellertid inte urskillningslöst.

Migrationsverket gör bedömningen att det i provinserna Haut-Katanga, Lualaba, Haut-Lomami och Tshopo, i samtliga territorier utom Ango i Bas-Uélé, i samtliga territorier utom Dungu i Haut-Uélé inte råder inre väpnad konflikt enligt artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

Migrationsverket gör bedömningen att rättsskyddet i Demokratiska Republiken Kongo (DRK) innehåller sådana brister att det inte går att hänvisa någon till staten för myndighetsskydd. Det finns inte heller någon annan part eller organisation som kontrollerar hela eller en betydande del av DRK:s territorium som kan ge skydd. Vidare måste beaktas att det kan vara riskabelt att färdas genom DRK.

Internflykt är som huvudregel inte relevant och rimligt i DRK.

Frågan om eventuellt uteslutande från att anses som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b-c §§ utlänningslagen ska beaktas i de enskilda ärendena.

När en person som innehar statusförklaring och tidsbegränsat uppehållstillstånd ansöker om förlängning av uppehållstillståndet aktualiseras frågan om eventuell återkallelse av statusförklaringen.

2. Bakgrund

Ett rättsligt ställningstagande med bedömning av säkerhetsläget i de östra delarna av DRK har senast publicerats av rättschefen den 12 juli 2016 (SR 35/2016). Migrationsanalys – Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys, publicerade under våren 2020 en ny rapport om säkerhetsläget och utvecklingen främst från hösten 2019 i de delar av östra DRK som behandlas i det rättsliga ställningstagandet från 2016. Det finns mot denna bakgrund behov av ett nytt rättsligt ställningstagande rörande prövningen av ansökningar om internationellt skydd m.m. från medborgare i DRK.¹ Underlag för landinformation i detta rättsliga ställningstagande är Migrationsverket, Landinformation: Säkerhetssituationen i östra Demokratiska republiken Kongo (version 1), 2020-06-15, om inget annat anges.²

3. Bedömning av flyktingskap

3.1. Allmänt om flyktingskap

Vid bedömning av skyddsbehov ska frågan om flyktingskap alltid prövas först. Detta är särskilt viktigt att påminna om när det är fråga om ansökningar om internationellt skydd från personer som kommer från länder där det pågår en väpnad konflikt. Personer som tvingas lämna hemlandet på grund av internationella eller nationella konflikter är som regel inte att anses som flyktingar enligt Genèvekonventionen.³ Detta gäller dock endast när det inte finns något samband mellan det personen riskerar och någon av förföljelsegrunderna.⁴

¹ Med anledning av den förändrade utlänningslagens ikraftträdande har ändringar skett som föranletts av genomförda lagändringar, se prop. 2020/21:191 och SOU 2020:54.

² <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=44457>. För karta över DRK se <https://lifos.migrationsverket.se/fokuslander/fokus/2016-03-30-demokratiska-republiken-kongo.html>

³ 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning.

⁴ S. 164 i Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, UNHCR, och s. 10, UNHCR:s riktlinjer för internationellt skydd no 12.

Kravet på orsakssamband är uppfyllt om någon av de grunder för förföljelse som räknas upp i flyktingdefinitionen är uppfyllda.⁵ Flera skyddsgrunder kan förekomma samtidigt. Vid prövning av flyktingskap ska beaktas om den sökande tillhör en särskilt utsatt grupp eller har en särskild riskprofil. Om en person tillhör en viss riskgrupp och det av relevant och aktuell landinformation framgår att alla personer från denna grupp i landet ifråga eller på en viss ort i landet riskerar förföljelse, föreligger tillräcklig bevisning för att konstatera förföljelse.⁶ Personen ifråga behöver inte därutöver lägga fram bevisning till stöd för att han eller hon är mer utsatt än andra i gruppen. Den individuella risken är då redan utredd. Om sådant tillräckligt och tydligt stöd saknas i landinformation, ska personens individuella förhållanden och erfarenheter ligga till grund för bedömningen av om personen är särskilt utsatt vid ett återvändande.

3.2. Generellt om utsatta grupper

Vid den individuella prövningen av skyddsbehov ska särskilt beaktas de särskilda riskprofiler som pekas ut i tillgänglig landinformation d.v.s. kvinnor och flickor, barn, internflyktingar samt även personer i politisk opposition, journalister och olika etniska grupper.

3.2.1 Särskilt om kvinnor

Samhället i östra DRK är traditionellt med omfattande ojämlikhet mellan könen och där kvinnan betraktas som en form av egendom ur makens och familjens perspektiv. Diskriminering på grund av kön sker på alla nivåer. Sexuella trakasserier beivras sällan och ytterst få fall av sexuellt våld hanteras av rättsväsendet. Våld mot kvinnor, inklusive våldtäkter, annat sexuellt våld och våld i hemmet är omfattande i hela landet och utövas av civila förövare, väpnade grupper och statliga säkerhetsstyrkor. Offer för denna typ av våld riskerar svår social stigmatisering. Internflyktingar är särskilt utsatta. Antalet dokumenterade fall av sexuellt våld i konflikt ökar åter i landet efter att under några år ha minskat. Änkor och hushåll ledda av kvinnor är ofta särskilt utsatta på grund av rådande sociala normer.⁷

På grund av den utsatta situationen kan kvinnor och flickor generellt löpa en ökad risk för att tvingas in i extrem fattigdom, människohandel, prostitution eller tvångsäktenskap och barnäktenskap. Särskilt våldtäktsoffer eller offer för annat sexuellt våld löper en ökad risk att tvingas in i sådana utsatta omständigheter. Vid bedömning av skydd för en ensamstående kvinna med eller utan barn måste en noggrann utredning och bedömning göras beträffande hennes nätverk och personliga situation. Hänsyn bör tas till att risken för en kvinna att utsättas för sexuellt våld kan höra samman med hennes verkliga eller tillskrivna etniska, religiösa eller politiska tillhörighet.⁸

⁵ Prop. 2005/06:6 s.23

⁶ Se t.ex. MIG 2014:20. Jfr även MIG 2017:12

⁷ Se utöver verkets rapport även Utrikesdepartementet, Demokratiska republiken Kongo – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019, 18 december 2019

⁸ Se även RS/069/2021, Rättsligt ställningstagande, Utredning och bedömning av förföljelse på grund av kön avseende kvinnor

Det är vanligt att kvinnor och flickor som utsatts, eller misstänks ha utsatts, för våldtäkt förskjuts av maken, familjen och samhället. Möjligheterna att återvända till samhället varierar från fall till fall, utifrån etnisk tillhörighet och traditionell kultur och kan innefatta medling, att kvinnan eller flickan gifter sig med förövaren eller accepterar pengar eller varor från densamme. Det är således avgörande att företa en noggrann utredning, liksom tillgång till relevant och uppdaterad landinformation, vid bedömningen när en sökande åberopar att hen utsatts för könsspecifik, eller könsrelaterad, förföljelse.⁹ Se även vidare i avsnitt 7.

3.2.2 Särskilt om barn

Barn kan ha egna asylskäl och det är av stor vikt att dessa utreds och provas individuellt, oavsett om barnet är ensamkommande eller här i Sverige del av en familj. Barns asylskäl kan utgöras av såväl barnspecifika skäl som allmänna asylskäl.¹⁰

Barn i DRK är dock särskilt utsatta, till exempel förekommer fortsatt allvarliga kränkningar av barns rättigheter begångna av militär och polis, såsom användande av barn i militärt syfte, sexuella övergrepp mot barn samt godtyckliga arresteringar, mord och stympning. Många barn utsätts för sexuellt utnyttjande. Ingen provins i DRK har en nivå av barnäktenskap understigande 20 procent.¹¹ Även barnarbete, till exempel i gruvor, förekommer i DRK. I stort sett samtliga väpnade grupper använder sig av barnsoldater och utnyttjar barn på olika sätt. Det är vanligt att barn som anklagas för samröre med väpnade grupper grips och barn så unga som åtta år har rapporterats sitta fängslade i mer än tolv månader. Rekrytering är vanligt förekommande och det är svårt att peka ut någon särskilt förekommande etnicitet. Inom armén har det skett en förbättring vad gäller formell rekrytering. En individuell bedömning måste göras av det enskilda barnets riskprofil och hur utsatt det enskilda barnet är.

3.2.3 Särskilt om etniska grupper

Den etniska situationen i DRK är komplex och det finns över 200 etniska grupper i landet. Diskriminering på grund av etnicitet är enligt landets konstitution inte tillåtet men är trots det vanligt förekommande. Graden av utsatthet beror på situationen och en grupp som är svag på en plats där de är få, kan vara starka och inflytelserika på en annan plats. Aktuell och relevant landinformation är således avgörande vid bedömningen av olika etniska gruppers utsatthet. Vid denna bedömning ska försiktighet iakttas.

Rwandofona grupper såsom tutsier inklusive banyamulenge utsätts för generell diskriminering. Även landets ursprungsbefolkning är särskilt utsatt.¹²

⁹ Se RS/069/2021, Rättsligt ställningstagande, Utredning och bedömning av förföljelse på grund av kön avseende kvinnor

¹⁰ Se RS/009/2020, Rättsligt ställningstagande, Prövning av barns bästa

¹¹ Utrikesdepartementet, Demokratiska republiken Kongo – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019, 18 december 2019

¹² Ibid.

3.2.4 Särskilt om HBTQ-personer

Diskriminering och våld mot personer på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet är vanligt förekommande. Homosexualitet är inte förbjudet enligt kongolesisk lag, men det rapporteras om utbredd diskriminering och våld mot personer oavsett kön på grund av deras sexuella läggning eller könsidentitet.¹³ Hbtq-personer kan överlag inte leva öppet på grund av diskriminering och stigmatisering. Många tillåts inte avsluta sin skolgång eller blir avskedade från sina arbeten. Staten vidtar inga åtgärder för att förebygga diskriminering. Staten beivrar inte heller övergrepp mot Hbtq-personer och straffriheten är omfattande.¹⁴

3.2.5 Särskilt om journalister

Det finns rapporter om att medier och journalister som kritiskt granskar regeringen förföljs, frihetsberövas och i vissa fall attackerats av säkerhetsstyrkor. Sedan valet i december 2019 har antalet rapporter om kränkningar av mediefriheten minskat. Flera allvarliga incidenter relaterade till våld och hot mot journalister har dock rapporterats under denna period.¹⁵

3.2.6 Särskilt om oppositionella

Politiskt motiverade rättsprocesser förekommer. Politiskt motiverade massgripanden och godtyckliga frihetsberövanden av demonstranter, demokratiaktivister och journalister har dokumenterats vid ett stort antal tillfällen i samband med manifestationer och politiska möten. Enligt människorättsorganisationer hålls alltjämt hundratals människor olagligt frihetsberövade utan domstolsprövning eller tillgång till juridiskt biträde, i några fall sedan mellan fem och tio år tillbaka.¹⁶

4. Alternativt skyddsbehov

4.1 Skyddsbehov på grund av dödstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

Vissa personer kan vara särskilt utsatta för våld och andra övergrepp. Då den utsatthet som en person riskerar inte kan hänföras till en förföljelsegrund kan den i vissa fall istället bedömas ligga till grund för ett alternativt skyddsbehov.

¹³ Ibid

¹⁴ Democratic Republic of the Congo 2019 Human Rights Report Executive Summary, Country Reports on Human Rights Practices for 2019 United States Department of State • Bureau of Democracy, Human Rights and Labor. Se även SR 38/2015 Rättsligt ställningstagande angående utredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck

¹⁵ Utrikesdepartementet, Demokratiska republiken Kongo – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019, 18 december 2019

¹⁶ Ibid., Democratic Republic of the Congo 2019 Human Rights Report Executive Summary, United States Department of State, Se även avsnitt 5. Myndighetsskydd

Utöver de kategorier som nämns i avsnitt 3.2 kan även nämnas funktionshindrade som exempel.

De individuella omständigheterna måste bedömas samlat, tillsammans med situationen i landet.

Omständigheterna rörande varje enskild sökande måste utredas noga. I varje ärende måste relevant landinformation inhämtas och en individuell och framåtsyftande riskbedömning göras.

En person som riskerar allvarlig skada på grund av dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning är alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen.¹⁷

4.2 Skyddsbehov på grund av intern väpnad konflikt

Bedömningen i detta avsnitt inriktas endast på vissa provinser i DRK. De provinser som omfattas är Nordkivu, Sydkivu, Ituri, Bas-Uélé, Haut-Uélé, Tshopo, Tanganyika, Haut-Katanga, Haut-Lomami och Lualaba.

Den övergripande säkerhetssituationen i de östra delarna av DRK kan beskrivas som labil och oförutsägbart¹⁸ och präglas av olika etniska och regionala konflikter, återkommande konfliktcykler och uppblossande våldsamheter av allvarlig art med människorättsbrott och storskaliga och upprepade internflyktingrörelser som följd. Statsmakten är svag och utan effektiv statlig kontroll över vidsträckta områden, avsaknad av politisk vilja eller ansvarstagande respektive ett oberoende rättsväsende samt utbredd strafffrihet. Våldet baseras på såväl ekonomiska som politiska, sociala och etniska grunder.

Lokala konflikter, militäroperationer och attacker från väpnade grupper försvagar säkerhetssituationen i berörda områden. Det förekommer kongolesiska grupper, utländska grupper liksom grupper med stöd från utlandet, varav många splittras och avknoppas vilket leder till ökad osäkerhet. Väpnade gruppers motiv, organisation och finansiering rapporteras ofta vara oklar. Gruppernas förbindelser sinsemellan likväl som med politiska och ekonomiska intressenter är komplexa och föränderliga.

Antalet aktiva väpnade grupper i Ituri, Nordkivu och Sydkivu rapporteras uppgå till cirka 140 stycken. Stridigheter pågår mellan väpnade grupper och regeringstrupperna Forces Armées de la République Démocratique du Congo (FARDC) samt mellan olika väpnade grupper.

¹⁷ Se RS/042/2021, Rättsligt ställningstagande angående prövningen av internationellt skydd vid urskillningslöst våld av sådan art att alla och envar riskerar att drabbas

¹⁸ USA, OSAC, Democratic Republic of the Congo 2019 Crime & Safety Report, 2019-04-04, s. 2

Städer, såsom Goma och Butembo i Nordkivu och Bukavu i Sydkivu, har blivit allt farligare under senare år. UNHJRO kategoriserar bland annat Ituri, Nordkivu, Sydkivu, Bas-Uélé, Haut-Uélé och Tanganyika som konfliktdrabbade.

Under 2019 noterades 37 000 skyddsincidenter i provinserna Sydkivu, Nordkivu, Ituri, Tanganyika och Haut-Katanga. De presumtiva förövarna utgjordes av inhemska och utländska väpnade grupper, FARDC, civila- och militära myndigheter, polis samt civila.

4.2.1. Säkerhetsläget i Nordkivu

4.2.1.1 Rapportering

Säkerhetssituationen i provinsen är mycket labil. Intensiva stridigheter i territorierna Beni, Masisi, Rutshuru och Lubero har sedan september 2019 lett till storskaliga internflyktingrörelser och svåra människorättsbrott. Territoriet inklusive staden Beni är våldets centrum med frekventa väpnade sammandrabbningar och riktade attacker mot civila.

I territoriet Beni är åtskilliga väpnade grupper inblandade i stridigheter med FARDC. Våldet har lett till massflykt runt om i territoriet. I territoriet Rutshuru bedriver FARDC operationer mot hutuextremistiska FDLR. I området där territorierna Rutshuru, Walikale, Masisi och Lubero möts har våld varit framträdande sedan 2015. I territoriet Masisi har Nduma défense du Congo-Rénové, NDC-R etablerat kontroll sedan årsskiftet 2018/2019. Attacker och förflyttningar fortsatte under den första hälften av 2019 och stridigheter samt våld mot civila har återupptagits under början av 2020 efter ett uppehåll. Flera grupper uppges systematiskt ha använt våldtäkt som vapen i attacker mot civila i Masisi och Lubero. I territoriet Lubero uppges också NDC-R utöva kontroll vilket ökat närvaron av väpnade grupper och, i sin tur, ökade rörelser av internflyktingar.

Våldsnivåerna i Nordkivu har varit genomgående höga alltsedan Kivu Security Tracker (KST) började registrera våldsincidenter 2017. Våldsincidenter, offer totalt och dödsoffer ökade 2018 och både Nord- och Sydkivu fortsatte att vara värst drabbade under 2019. Barn är särskilt utsatta.¹⁹ Stridigheter samt våld mot civila har dominerat våldsutvecklingen i Nordkivu under 2018-2019. En mindre ökning av antalet stridigheter kan skönjas under perioden för att minska något under första kvartalet 2020. Ökningen av våld mot civila är av betydligt större omfattning. Våldsincidenter har noterats i samtliga territorier 2018-2019. Av United Nations Joint Human Rights Offices (UNJHRO) årsrapportering för 2019 framgår att människorättsbrotten i Nordkivu var i särklass högst bland DRK:s konfliktdrabbade provinser.

¹⁹ Utrikesdepartementet, Demokratiska republiken Kongo – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019, 18 december 2019

Våldet mot civila har tagit sig uttryck i riktade attacker mot civila, civila som fallit offer vid stridigheter mellan väpnade aktörer, mord, våldtäkter, plundring, bortföranden och väpnade aktörer som beskattar civilbefolkningen illegalt. I slutet av februari 2020 fanns det över 1,3 miljoner internflyktingar i Nordkivu.

4.2.1.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

De indikatorer som används vid bedömningar av säkerhetsläget visar på en omfattande försämring 2016 – 2019. Stridigheterna har intensifierats och våldet mot civila ökat betydligt, både som ett resultat av stridigheter mellan väpnade aktörer och av riktade attacker mot civila. Statistiken visar att provinsen Nordkivu har ett högt totalt antal konfliktrelaterade dödsoffer. Provinsen är mycket konfliktintensiv och tillsammans med Sydkivu och Ituri noteras där högst antal säkerhetsincidenter under 2017 – 2019. Det dödliga våldet har ökat konstant från 2018 till första kvartalet 2020. Stridigheter i form av sammandrabbningar dels mellan säkerhetsstyrkor och då främst FARDC och olika andra väpnade grupper samt väpnade grupper sinsemellan har också ökat till viss grad. Våld mot civila minskade något i frekvens under första kvartalet 2020 efter en ökning under 2018-2019 men innebär fortsatt höga nivåer.

Migrationsverket bedömer att situationen i Nordkivu präglas av inre väpnad konflikt med urskillningslöst våld av sådan intensitet att var och en riskerar att utsättas för sådan skada som avses i artikel 15 c i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet.²⁰ Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen är därmed uppfyllda.²¹

4.2.2. Säkerhetsläget i Sydkivu

4.2.2.1. Rapportering

Våldsamma sammandrabbningar och internflyktingrörelser är frekvent förekommande i Sydkivu. De många lokala konflikterna i Sydkivu förstärks av bieffekter från regionala konflikter, bland annat i Burundi och Rwanda, samt av regionala aktörers politiska och ekonomiska intressen. Väpnade grupper rekryterar barnsoldater och för bort människor i provinsens samtliga delar. Utöver det mycket omfattande antalet aktiva väpnade grupper är statliga aktörer, såsom FARDC, samt FN (MONUSCO) parter i konflikter. Civila är utsatta på grund av stridigheter mellan olika väpnade aktörer. De faller även offer för riktade attacker med etniska förtecken. Mord, godtyckliga arresteringar, tvångsarbete, bortföranden, sexuellt våld och plundring är exempel på rapporterade övergrepp. Därtill har över 100 byar bränts och lokalbefolkning tvångsbeskattats av väpnad milis.

Läget i de oroliga högplatåerna uppgavs i slutet av november 2019 ha försämrats så kraftigt att risk för att våldet skulle spridas till grannprovinser förelåg.

²⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU av den 13 december 2011 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande, och för innehållet i det beviljade skyddet (omarbeting)

²¹ Se RS/042/2021, Rättsligt ställningstagande, Prövning av internationellt skydd vid urskillningslöst våld av sådan art att alla och envar riskerar att drabbas.

Antalet internflyktingar som sökt sig undan det dödliga våldet uppgick i slutet av oktober 2019 till fler än 200 000. Båda sidor har attackerat och begått övergrepp mot civila på motpartens sida. Attackerna har varit riktade utefter tillskriven etnisk tillhörighet. Banyamulenge har varit mest utsatta. Enligt UNCHR har mord, godtyckliga arresteringar, eldsvådor och tvångsarbete hört till de mest frekventa människorättsövergreppen.

Enligt FN:s rapportering fram till den 16 mars 2020 var säkerhetssituationen i provinsen fortsatt labil på grund av konflikter mellan olika folkgrupper och mellan utländska väpnade grupper.²²

Med undantag för det totala antalet offer, som ökade 2017 – 2018 för att sedan sjunka under 2019, har våldsutvecklingen förvärrats (våldsincidenter respektive dödsoffer) under åren 2017 – 2019. Statistikuppgifterna indikerar en ökning av antalet våldsincidenter, totalt antal offer, dödsoffer och våld mot civila 2019 jämfört med 2018. De klart mest frekvent förekommande incidentkategorierna; stridigheter och våld mot civila, rapporteras båda ha ökat med omkring femtio procent. Armed Conflict Location & Event Data Projects (ACLED) rapportering visar en kraftig ökning av antalet dödsoffer i Sydkivu sedan 2016. Våldsincidenter noterats i samtliga av Sydkivus territorier under 2018-2019. UNHCR dokumenterade 14 038 skyddsincidenter i Sydkivu under 2019, cirka 100 fler än Nordkivu. I UNJHRO:s årsrapportering för 2019 redovisades för Sydkivu det näst högsta antalet människorättsbrott i landet. I provinsen uppmärksammade man 169 offer för utomrättsliga avrättningar. I slutet av februari 2020 fanns cirka 985 000 internflyktingar i Sydkivu.

4.2.2.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

Liksom i Nordkivu är situationen i Sydkivu präglad av höga incidentnivåer och ett högt antal offer och dödsoffer. Likaså ett högt totalt antal konfliktrelaterade dödsoffer. Civila är utsatta på grund av stridigheter mellan olika väpnade aktörer och faller offer för riktade attacker. Den kraftiga försämringen av säkerhetsläget på högplatåerna under vintern 2019 har inneburit övergrepp och attacker mot civila, frekventa människorättsbrott och en fortsatt mycket hög våldsnivå under 2020 med ett stort antal internflyktingar. Situationen påverkade även provinsens norra delar och resulterade i ökat våld mot civilbefolkningen, stridigheter mellan väpnade grupper och FARDC och flera tusen hushålls flykt till närliggande territorier. Det säkerhetsvakuum som skapats av FARDC:s frånvaro i vissa områden har föranlett fler säkerhetsincidenter som orsakats både av väpnade grupper och väpnade kriminella aktörer och resulterat i nya flyktningvågor.

Våldsincidenter noterats i samtliga av Sydkivus territorier under 2018-2019. Det har skett en kraftig ökning av antalet dödsoffer i Sydkivu sedan 2016. Våldsutvecklingen beträffande våldsincidenter respektive dödsoffer förvärrades under åren 2017 – 2019 medan våldsnivån i Sydkivu i mitten av mars 2020 rapporterades vara lägre än under andra halvan av 2019.

²² FN, United Nations Security Council (UNSC), *United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo*, Report of the Secretary-General, S/2020/214, 2020/03/18, para. 18-19.

Antalet våldsincidenter, totalt antal offer, dödsoffer och våld mot civila ökade 2019 jämfört med 2018 varav stridigheter och våld mot civila ökade med omkring femtio procent. Årsrapporteringen för 2019 redovisade det näst högsta antalet människorättsbrott i landet. I slutet av februari 2020 fanns närmare en miljon internflyktingar i provinsen.

Migrationsverket bedömer att situationen i Sydkivu präglas av en inre väpnad konflikt med urskillningslöst våld av sådan intensitet att var och en riskerar att utsättas för sådan skada som avses i artikel 15 c i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen är därmed uppfyllda.²³

4.2.3. Säkerhetsläget i Ituri

4.2.3.1. Rapportering

Sommaren 2019 blossade våldsamheter upp i form av upprepade attacker från lendumilis riktade främst mot hemabefolkning. Händelserna involverade ett oklart antal väpnade grupper med otydlig organisation och som attackerat civila i Djugu och närliggande områden varvid särskilt internflyktingar uppgavs vara utsatta. Det har även förekommit stridigheter mellan armén och de grupper som angripit hema. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) uppskattar att den senaste krisen gett upphov till 360 000 internflyktingar och över 3000 allvarliga MR-brott i Djugu-territoriet med i snitt 50 attacker per dag mot lokalbefolkningen. Vidare rapporterades under samma period minst 274 dödade civila och över 140 våldtagna kvinnor och närmare 8000 nedbrända hus.^{24, 25} I början av maj 2020 kulminerade våldet på nytt i provinsen Ituri efter misslyckade demobiliseringsförsök och efter att armén i april 2020 dödat Cooperative for the Development of Congos (CODECO) självutnämnde ledare, Justin Ngudjolo vilket ledde till att gruppen efter det spritts över Ituris landsbygd.²⁶

Utöver territoriet Djugu dit konflikten varit koncentrerad, har Mahagi och Irumu drabbats av våldet och från oktober 2019 har stridigheter pågått i samtliga tre territorier varvid Djugu och Irumu drabbats av flest antal skyddsincidenter. Väpnade grupper fortsatte att utföra räder mot civilbefolkningen under februari 2020 i samtliga tre territorier och sammandrabbningarna – i vilka armén i vissa fall var inblandad, intensifierades i Djugu och södra Irumu. FN uppger att våldet mot hema och alur i dessa territorier tagit sig uttryck i urskillningslöst dödande av kvinnor, män och barn oaktat ålder.

²³ Se RS/042/2021, Rättsligt ställningstagande, Prövning av internationellt skydd vid urskillningslöst våld av sådan art att alla och envar riskerar att drabbas.

²⁴ UNHCR Briefing notes, Surging violence uproots thousands of people in eastern Congo, 8 May 2020. (<https://www.unhcr.org/news/briefing/2020/5/5eb50e364/surging-violence-uproots-thousands-people-eastern-congo.html>)

²⁵ FN, United Nations Security Council (UNSC), United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo, Report of the Secretary-General, S/2020/214, 2020/03/18, para.20-21

²⁶ The new humanitarian, Conflict Analysis; Rebel splits and failed peace talks drive new violence in Congo's Ituri, 2020-05-05, hämtad 01-06-2020 (<https://www.thenewhumanitarian.org/feature/2020/05/05/Ituri-Congo-Hema-Lendu-CODECO-demobilisation>)

Det finns uppgifter om att angriparna förutom hugg-, stick- och skjutvapen, haft tillgång till granatkastare, raketgevär och kulsprutor. Attackerna uppges därtill ha innefattat stympning, våldtäkter, bortföranden, systematisk plundring, förstörelse och eldhärjning av hus, hälsocentra och kyrkor.

Utöver våldsamheter relaterade till konflikten mellan hema och lendu förekommer aktivitet från islamistiska Allied Democratic Forces (ADF) i territorierna Irumu och Mambasa. Redan i slutet av 2019 bedömde FN att ADF utgjorde ett fortsatt hot mot fred och stabilitet i territoriet Irumu. ADF uppgavs i februari 2020 ha intensifierat sina våldsamheter i provinsen och i territoriet Mambasa rapporterades ett flertal attacker mot civilbefolkningen på flera olika platser med påträffade dödade och stympade personer som följd. I mars 2020 rapporteras ADF ha fört bort ett flertal personer i Mambasa.

Säkerhetssituationen i territoriet Mambasa utmärks av stridigheter mellan Mai Mamilis, armén och olika milisgrupper som inkluderar människorättsövergrepp mot civilbefolkningen, däribland tortyr och annan inhuman behandling, med ett stort antal internflyktingar. Antalet registrerade våldsincidenter i Mambasa tiodubblades under 2019 i jämförelse med föregående år. UNHCR rapporterar om tvångsarbete, bortföranden, tortyr och annan inhuman behandling.

I territoriet Aru förekom sammandrabbningar mellan lokala miliser och civilpersoner från två byar i början av 2018. Den väpnade gruppen Alliance for the Liberation of Congolese People (ALPC) rapporteras ha utfört en attack mot armén tidigt samma år. Incidenterna under det året orsakade tio dödsoffer totalt. I augusti 2019 drabbade en oidentifierad väpnad grupp samman med en armékonvoj, vilket orsakade fyra dödsfall. Antalet noterade våldsincidenter i Aru sedan 2016 och till och med första kvartalet 2020 var 17. Inga dödsoffer rapporterades under första kvartalet 2020.

Antalet registrerade våldsincidenter i provinsen Ituri har fördubblats mellan 2016 och 2019 med en än högre frekvens under första kvartalet 2020. Antalet dödsoffer har ökat synnerligen kraftigt mellan 2016 och 2019, också med ökad frekvens under första kvartalet 2020. Våld mot civila mer än fördubblades i ACLED:s statistik mellan 2018 och 2019 varav de flesta utgjorde attacker under 2019, men även sexuellt våld och bortföranden förekom. Samtliga territorier noterade våldsincidenter 2018 och 2019, varav de var mest frekventa i territoriet Djugu följt av Irumu. Under det första kvartalet 2020 noterades Mambasa för fler våldsincidenter än Djugu, följda av Irumu och Mahagi. I provinsen noterade UNHCR det tredje högsta antalet skyddsincidenter efter provinserna Nordkivu och Sydkivu. I UNJHRO:s årsrapportering för 2019 framgår över 300 dokumenterade människorättsbrott i Ituri. Våldet mot civila har tagit sig uttryck i riktade attacker, civila som fallit offer vid stridigheter mellan väpnade aktörer, mord, våldtäkter, plundring, bortföranden, tvångsarbete, förstörelse, eldhärjning och väpnade aktörer som beskattar civilbefolkningen illegalt. I slutet av februari 2020 uppgick antalet internflyktingar till en mycket stor del av befolkningen i hela provinsen; motsvarande cirka en femtedel.

Situationen har förvärrats drastiskt under 2020 och har orsakat ett stort antal internflyktingar, omfattande människorättsbrott och ett stort antal frekventa attacker per dag mot lokalbefolkningen, med flera hundra dödade civila och över ett hundratal våldtagna kvinnor under en tremånadersperiod i början av 2020. Ituri utmärker sig bland de tre mest våldsdrabbade provinserna med den högsta dödligheten per incident under 2019 till och med första kvartalet 2020.

4.2.3.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

Våldsnivån har i större delen av Ituri sedan 2016 varit fortsatt hög och eskalerat med ett allvarligt försämrat säkerhetsläge som resultat, ett fördubblat antal våldsincidenter som innefattar frekventa attacker mot civila och ett omfattande antal internflyktingar. Ituri har sedan 2016 även ett synnerligen ökat antal dödsoffer och under det första kvartalet 2020 ökade frekvensen ytterligare, både beträffande våldsincidenter och dödsfall. En fredsöverenskommelse mellan Patriotic Resistance Force of Ituri Patriotic Resistance Force of Ituri (FRPI) och regeringen från februari 2020 har försenats och det är för tidigt i att vid beslutandet av detta rättsliga ställningstagande bedöma demobiliseringens eventuella framgång. ADF utgör ett hot mot fred och stabilitet i provinsen.

I territoriet Aru har förhållandevis få våldsincidenter uppmärksammats de senaste åren. Förekomsten av väpnade grupper, inklusive självförsvarsgrupper indikerar emellertid att säkerhetsläget är instabilt och att lokala samhällen upplever behov av att själva sörja för sin säkerhet i brist på en fungerande statsapparat. En faktor att beakta är även landinformationen som begränsas av olika faktorer vilket gör det svårt att få en exakt bild av våld och mörkertal. På sikt kan de höga våldsnivåerna i grannterritorierna sprida sig över de administrativa gränserna i regionen.

Det våld som förekommer i provinsen riktar sig i hög grad mot civila och tar sig uttryck i urskillningslöst dödande. Metoden för striderna är sådana som ökar risken för civila offer eller gör civila till direkt måltavla då angreppen har skett i form av både riktade attacker och med metoder som utgör stor risk för var och en som vistas i ett område att drabbas.

Migrationsverket bedömer att det i provinsen Ituri råder väpnad konflikt som präglas av ett generellt och urskillningslöst våld av sådan intensitet att var och en riskerar att utsättas för sådan skada som avses i artikel 15 c i det omarbetade skyddsgrundsdirektivet. Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen är därmed uppfyllda.

4.2.4. Säkerhetsläget i Bas-Uélé och Haut-Uélé

4.2.4.1. Rapportering

Både våld och människorättsbrott i Bas-Uélé och Haut-Uélé kan till stor del hänföras till Lord's Resistance Armys (LRA) närvaro, även om andra väpnade grupper förekommer. LRA är kända för sina våldsamheter och människohandel med tusentals barn för krigstjänst (tvångsrekrytering).

Gruppen har under åren delvis förändrats och kommit att bli alltmer ett kriminellt gäng som utför kidnappningar för att genomföra vissa aktiviteter snarare än i syfte att nyrekrytera. Bedömare menar att den avtagande våldsutvecklingen tyder på att gruppen ändrat strategi och är mer fokuserad på att överleva genom plundring och i mindre utsträckning intresserad av våldsamma trakasserier. Vidare bedöms LRA av vissa inte längre ha kapacitet att utföra storskaliga våldshandlingar. Som motreaktion på ökad aktivitet från LRA och säkerhetsincidenter som är kännetecknande för gruppen, inledde armén militära operationer mot gruppen varvid både LRA:s och andra väpnade gruppers aktivitet rapporteras ha minskat i provinserna. Därutöver har Mai mai-milis och Sudan People's Liberation Movement-in-Opposition (SPLM-O) attackerat eller drabbat samman med armén vid något enstaka tillfälle, liksom lokala miliser varit inblandade i enstaka våldsincidenter. Våldet rapporterades under 2018 och 2019 vara starkt koncentrerat till territorierna Ango i Bas-Uélé och Dungu i Haut-Uélé.

ACLED:s statistik indikerar sammantaget att våldet i *Bas-Uélé* håller relativt låga nivåer i förhållande till Nordkivu, Sydkivu och Ituri och den topp som nåddes under 2018 halverades under 2019, liksom våld mot civila. Det våld mot civila som rapporterades för 2018 och 2019 utgjordes till två tredjedelar av bortföranden och en tredjedel av attacker. Antalet dödsoffer sjönk 2018 – 2019 och ett mycket lågt antal civila dödsoffer har rapporterats; två under 2019. Bas-Uélé har drabbats av ett fåtal stridigheter 2018 och endast av en under 2019. 2018 skedde en stridighet mellan anti-Balakamilisen (från Centralafrikanska Republiken) och de tre övriga mellan armén och LRA. Den enda registrerade stridigheten 2019 skedde mellan armén och Mai Mai-milis 2019. Den absolut övervägande delen av noterade våldsincidenter var isolerade till Territoriet Ango (70-85%) följt av Bond och Buta i nämnd ordning samt enstaka incidenter i Bambesa och Monga.

Statistiken indikerar att våldet i *Haut-Uélé* är något mer frekvent än i Bas-Uélé men håller låga nivåer i förhållande till Nordkivu, Sydkivu och Ituri. Antalet våldsincidenter sjönk marginellt under 2019 efter att ha ökat mellan 2016 – 2018. Den absolut övervägande andelen registrerade våldshandlingar inträffade i territoriet Dungu. I territorierna Faradje, Niangara Rungu, Wamba och Watsa översteg antalet incidenter inte mer än fem till antalet under något år. Liksom i Bas-Uélé utgjorde våld mot civila största andelen våldsincidenter under 2018 och 2019 och utmärktes båda åren av bortföranden, följt av attacker. Under första kvartalet 2020 noterades fem incidenter i form av tre protester och två attacker mot civila. Antalet rapporterade dödsoffer ökade under 2019 efter en drastisk minskning under 2017-2018, jämfört med 2016. Fem civila dödsoffer och fyra utomrättsligt avrättade individer rapporteras för 2019. 2019 förekom stridigheter främst mellan FARDC och LRA/oidentifierade grupper och 2018 mellan FARDC och SPLM-O. Geografiskt inträffade 85 % av ACLED:s registrerade våldshandlingar, både 2018 och 2019, i Dungu.

Varken Bas-Uélé eller Haut-Uélé betraktas av UNHCR som huvudområden för internflyktingar då de har färre än 100 000 internflyktingar.²⁷

²⁷ UNHCR, Fact Sheet DR Congo, January 2020, s. 8

I slutet av februari 2020 fanns cirka 7 000 internflyktingar i Haut-Uélé. Motsvarande statistik för Bas-Uélé har inte hittats.

4.2.4.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

Situationen i både Bas-Uélé och Haut-Uélé är präglad av jämförelsevis låga incidentnivåer, ett lågt antal våldsoffer och mycket få civila dödade. Våldet är starkt geografiskt koncentrerat till territoriet Ango i Bas-Uélé respektive i Dungu i Haut-Uélé och präglas främst av bortförande och attacker. Även om LRA:s och andra väpnade grupperns aktivitet begränsats sedan arméns operationer mot LRA i juni 2019 så har stridigheter förekommit mellan armén och väpnade grupper så sent som under 2019.

Mot bakgrund av de stridigheter mellan väpnade grupper som förekommit i respektive provins bedömer Migrationsverket att det föreligger inre väpnad konflikt i den mening som avses i artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen. Med hänsyn till våldets geografiska begränsning gäller bedömningen endast territorierna Ango i Bas-Uélé och Dungu i Haut-Uélé.

Det våld och de sammandrabbningar som förekommer i Ango och Dungu är i stor utsträckning hänförligt till LRA:s närvaro. Bortsett från att gruppens modus operandi liksom tidigare inkluderar bortföranden förefaller den ändrat strategi och blivit alltmer ett kriminellt gäng som är mer fokuserade på att överleva genom plundring. Både LRA:s och andra väpnade grupperns närvaro har också begränsats efter militärens operationer under sommaren 2019. Det våld som förekommer förefaller utifrån noterat antal civila dödsfall inte skada civila annat än i mycket begränsad omfattning.²⁸ Migrationsverket bedömer att rekvisitet urskillningslöst våld för närvarande inte är uppfyllt i territorierna Ango och Dungu. Situationen är emellertid föränderlig och aktuell landinformation måste beaktas vid beslut i det enskilda ärendet.

Under 2018 och fram till första kvartalet 2020 noteras för övriga territorier i båda provinserna i varierande grad attacker, både fredliga och våldsamma protester, bortföranden och förstörelse av egendom. LRA stod för flest incidenter men även den etniska gruppen mbororo (eg. fula, fulani) respektive Mai Mai-milis liksom armén var involverade i ett fåtal sammandrabbningar.

Migrationsverket bedömer att det i övriga territorier i Bas-Uélé och Haut-Uélé inte föreligger inre väpnad konflikt i den mening som avses i artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och i 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

²⁸ Se dock avsnitt 1.2.1 i Lifos 44457 angående statistik över bland annat våldsbrott i östra DRK och svårigheten att bedöma konflikters karaktär och verkan utifrån dödstal utan ytterligare indikatorer.

4.2.5. Säkerhetsläget i Tshopo

4.2.5.1. Rapportering

Tshopo hör inte till de provinser UNHJRO betraktar som konfliktdrabbade.²⁹ Det finns dock en närvaro av väpnade grupper. Det råder viss instabilitet i provinsen kopplat till milisaktivitet och sammandrabbningar mellan FARDC och väpnade grupperingar. Territoriet Ubundu och provinshuvudstaden Kisangani har varit de mest berörda områdena från 2018 till och med det första kvartalet 2020.

ACLED registrerade ett ökat antal våldsincidenter mellan 2018 och 2019 men nivån var förhållandevis låg i jämförelse med Nordkivu, Sydkivu och Ituri. Av det totala antalet incidenter 2019 noterades nästan hälften i provinshuvudstaden Kisangani och så gott som resterande antal incidenter noterades i territoriet Ubundu. Våldet i Kisangani karaktäriserades av protester och upplopp. Alla utom en (14 av de 15) av de noterade våldsincidenter som involverade väpnade grupper 2019, inträffade i Ubundu varvid samtliga dessa skedde under februari – mars. Alla utom två av dessa i sin tur, utgjordes av stridigheter mellan FARDC och väpnade grupper. Tre incidenter av våld mot civila noterades under 2019 och föranledde tio civila dödsoffer. Sex våldsincidenter inträffade i Tshopo mellan oktober 2019 och januari 2020. Inga dödsoffer noterades för första kvartalet 2020. I slutet av december 2019 fanns cirka 60 000 internflyktingar i Tshopo.

4.2.5.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

Det fåtal våldsincidenter som involverat väpnade grupper under 2019 var i stort sett isolerade till en period under februari – mars och begränsade till territoriet Ubundu. Så gott som samtliga övriga våldsincidenter 2019 skedde i Kisangani och karaktäriserades av protester och upplopp. Civila har drabbats av våldet i ytterst liten utsträckning under 2019 och första kvartalet 2020. Situationen i provinshuvudstaden och i territoriet Ubundu präglas av instabilitet och oro, där även vissa våldshandlingar förekommit genom begränsade sammandrabbningar mellan armén och andra väpnade grupper samt vid demonstrationer.

Migrationsverket bedömer mot denna bakgrund att det inte föreligger inre väpnad konflikt i Tshopo i den mening som avses i 15 c skyddsgrundsdirektivet eller 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

4.2.6. Säkerhetsläget i Tanganyika

4.2.6.1. Rapportering

Säkerhetssituationen i Tanganyika präglas av långvariga mark- och maktkonflikter vilka sedan mitten av 2016 utsatt civilbefolkningen och lett till människorättsbrott och tvingat långt över en halv miljon människor att fly undan våldet. Situationen har över lag försämrats sedan 2016 och är samtidigt föränderlig och mycket varierande i intensitet sedan 2019. I slutet av november 2019 uttalade

²⁹ Bedömningen baseras på väpnade gruppers aktiviteter och stridigheter mot kongolesiska myndigheter. Man får därför notera att provinserna endast omfattas av organisationens årsrapportering om brott mot mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som bedöms kopplade till begränsning av det demokratiska utrymmet.

FN/MONUSCO att det i provinsen inte förelåg, vad man benämnde *storskalig väpnad konflikt*. I slutet av 2019 tilltog dock oroligheterna på nytt för att därefter under januari 2020 variera i intensitet.

Sedan januari 2020 har ytterligare försämring av säkerhetsläget skett med uppblossande våld och omfattande förflyttningar.³⁰ Den nedåtgående trenden 2017 – 2019 med ett minskat antal stridigheter, minskat våld mot civila och ett sjunkande antal dödsoffer har i och med registreringarna för 2020 istället börjat uppvisa tecken på en ökad intensitet. I mars 2017 hade konflikten mellan twa och bantufolk orsakat förstörelse av över 400 byar, dödande och skadande av hundratals människor samt mer än 200 våldtäkter av kvinnor. Drygt ett år senare rapporterades mer än 650 000 människor ha flytt undan våldet. Under 2018 låg konflikten bakom en stark ökning av människorättsbrott i provinsen.

Upprepade attacker mot civila har förekommit under januari – mars 2020 och metoden för stridigheter ökar risken för civila offer. Även FARDC och polis har gjort sig skyldiga bland annat till tortyr och misshandel, ofta i samband med operationer mot twamilis och Mai Mai-grupper. UNJHRO dokumenterade 2019 en något högre nivå människorättsbrott för Tanganyika än i Ituri.

UNHCR rapporterar om plundring, eldhärjning, mord, våldtäkter/sexuellt och könsbaserat våld, bortföranden, godtyckliga gripanden, utpressning, tortyr och annan inhuman behandling, tvångsarbete, utpressning samt expropriering av egendom. I slutet av februari 2020 fanns cirka 350 000 internflyktingar i Tanganyika.

4.2.6.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

Den föränderliga och fluktuerande situationen har under de senaste månaderna börjat uppvisa en eskalerande våldsnivå i vissa delar. Det är för tidigt att dra långtgående slutsatser varför bedömningarna måste göras med försiktighet och med beaktande av aktuell landinformation.

Migrationsverket bedömer att det föreligger inre väpnad konflikt och urskillningslöst våld i Tanganyika, dock inte av en sådan intensitet att alla och envar riskerar att drabbas. Våldsnivån varierar och en individuell prövning av den sökandes utsatthet och personliga förhållanden måste göras i enlighet med Elgafajidomens kriterier. Det innebär att vid prövning av skyddsbehov ska konfliktnivån bedömas på så sätt att ju lägre konfliktnivån är desto högre krav ställs på den sökandes individuella utsatthet för att personen ska bedömas vara skyddsbehövande ("den glidande skalan"). Den som vid en individuell prövning bedöms vara skyddsbehövande på grund av säkerhetsläget omfattas av artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

³⁰ FN, United Nations Security Council (UNSC), United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo, Report of the Secretary-General, S/2020/214, 2020/03/18, para. 22

4.2.7. Säkerhetsläget i Haut-Katanga, Haut-Lomami och Lualaba

4.2.7.1. Rapportering

Varken Haut-Katanga, Haut-Lomami eller Lualaba hör till de provinser i DRK som UNJHRO betraktar som konfliktdrabbade.³¹

I *Haut-Katanga* var tre fjärdedelar av de av ACLED registrerade våldsincidenterna under 2019 förlagda till provinshuvudstaden Lubumbashi. Den övervägande delen utgjorde olika former av protester. Våldsincidenter med väpnade grupper noterades i Lubumbashi, Pweto och Sakania, varav över hälften i provinshuvudstaden. I provinsen skedde även fyra stridigheter under 2019 varav tre i provinshuvudstaden. I december 2019 uppgav myndigheterna att situationen i städerna Lubumbashi, Likasi och Kasumbalesa var oroande. Kriminella gerillaliknande grupper uppgavs råna och döda civila.

Det har varit en förhållandevis jämn våldsfrekvens i Haut Katanga sedan 2016. Ökningen av antal döda under första kvartalet 2020 jämfört med 2018 respektive 2019 kan härledas till stridigheter mellan Kata Katangamilisen och FARDC den 27 – 28 Mars 2020. I territoriet Pweto rapporterades Kata Katangamilis begå människorättsbrott genom plundring, misshandel och omänsklig behandling av befolkningen i flertalet byar. I januari 2020 hade säkerhetssituationen i Pweto lugnat ned sig i nästan alla delar. Väpnad Mai Mai-milis var dock alltjämt aktiva i territoriet. Av ACLED:s rapportering framgår att totalt 33 civila dödades under 2019 och 37 första kvartalet 2020. Av de provinser som UNHCR redovisar skyddsincidenter för noterades lägst antal för Haut-Katanga med 108 stycken 2019. I slutet av februari 2020 fanns 36 000 internflyktingar i provinsen.

I *Haut-Lomami* har aktivitet från väpnade grupper rapporteras. Uppmärksammade våldsincidenter i provinsen har dock varit mycket få allt sedan januari 2016. 2019 noterade ACLED en våldsincident i provinsen i form av en attack utförd av en lokal milisgrupp. Ytterligare tre incidenter utgjordes av protestyttringar. Under första kvartalet 2020 registrerades inte någon våldsincident. Inga dödsoffer registrerades under 2019 och första kvartalet 2020. I slutet av december 2019 fanns 18 000 internflyktingar i provinsen.

Lualaba har haft mycket få uppmärksammade våldsincidenter sedan 2016. Trots en ökning mellan 2018-2019, beroende framför allt på ökad spänning och protester i Kolwezi, förblev nivån ytterst låg i jämförelse med provinser som Nordkivu, Sydkivu och Ituri. 2019 rapporterades bland annat fyra incidenter som involverade väpnade grupper, en attack mot civila och en stridighet mellan FARDC och gruvarbetarmilis. Under första kvartalet 2020 registrerades två incidenter vilka utgjordes av stridigheter mellan Mai Mai Kata Katanga och säkerhetsstyrkor och utspelade sig samtidigt som Kata Katanga-incidenten i Haut-Katanga den 27-28 mars 2020. Sex civila dödsoffer rapporterades under 2019 och två under första kvartalet 2020. I slutet av februari 2020 fanns 18 000 internflyktingar i Lualaba.

³¹ Se not 25.

4.2.7.2. Rättslig bedömning av säkerhetsläget

Den övervägande delen våldsincidenter i provinsen *Haut-Katanga* under 2019 var koncentrerade till provinshuvudstaden Lubumbashi varav de flesta utgjordes av protester. Över hälften av registrerade incidenter med väpnade grupper samt tre av de fyra uppmärksammade stridigheterna i provinsen 2019 skedde också i Lubumbashi. Den ökade frekvensen dödsoffer under första kvartalet 2020 kan härledas till en händelse i mars månad. I territoriet Pweto, som tidigare drabbades av en försämrad situation, har säkerhetssituationen lugnat ner sig. Provinsen har ett förhållandevis litet antal internflyktingar, om än dubbelt så stort som Haut-Lomami och Lualaba.

Våldet och de stridigheter som drabbat provinsen 2019 till och med första kvartalet 2020 har i huvudsak varit begränsat till Lubumbashi med något enstaka undantag. Våldsincidenter som involverat väpnade grupper har emellertid uppmärksammats på andra platser i provinsen och väpnad Mai Mai-milis respektive gerillaliknande kriminella grupperingar är alltjämt aktiv i territoriet. De våldsincidenter med väpnade grupper och stridigheter som noteras har främst utspelats mellan Kata Katanga- respektive annan Mai Mai-milis och polis/armén. Det noterade våldet mot civila visar en jämförelsevis låg nivå och har utifrån noterat antal civila dödsoffer inte heller indirekt skadat civila annat än i mycket begränsad omfattning. Situationen är dock allvarlig och rättsväsendet kan inte opartiskt värna befolkningens grundläggande mänskliga rättigheter.

I *Haut-Lomami* har aktivitet från väpnade grupper rapporteras. Provinsen har dock drabbats av mycket litet antal attacker; totalt tre stycken 2018 – 2019 och ingen under första kvartalet 2020. De uppmärksammade våldsincidenterna i provinsen har varit mycket få sedan januari 2016, varav de flesta 2019 utgjordes av protestyttringar. Inga dödsoffer har registrerats under 2019 och januari 2020. Av tillgänglig information har endast Haut-Uélé färre internflyktingar än provinsen.

Lualaba har haft mycket få uppmärksammade våldsincidenter sedan 2016. Den enda registrerade stridigheten 2019 skedde mellan armén och gruvarbetarmilis vilka i regel saknar politiska intentioner utan främst får anses ha ekonomiska motiv. Den sammandrabbning som skedde mellan Mai Mai-milis och armén i Kalundu den 27-28 mars 2020 och som orsakade två dödsoffer kan i det närmaste liknas vid ett uppror med väpnat våld i mycket liten utsträckning. Inga civila dödsoffer har noterats under året. Enligt tillgänglig information har endast Haut-Uélé färre internflyktingar än Lualaba. Det våld som sammantaget förekommit i provinsen utgör således inte någon inre väpnad konflikt enligt definitionen i Diakité-domen.³²

Migrationsverket bedömer mot denna bakgrund att det inte föreligger väpnad konflikt i *Haut-Katanga*, *Haut-Lomami* eller i *Lualaba* i den mening som avses i 15 c skyddsgrundsdirektivet eller 4 kap. 2 § första stycket första punkten andra ledet utlänningslagen.

³² Migrationsverket, rättsutredning Omständigheter som har betydelse för att bedöma konflikter inom flyktingrätten, 2017-11-20, Dnr. 1.3.4-2017-125463

5. Myndighetsskydd

För att det ska kunna bli aktuellt att hänvisa till myndighetsskydd måste det befintliga myndighetsskyddet vara godtagbart. Begreppet ”godtagbart” innebär att det måste finnas en juridisk process som med nödvändiga rättssäkerhetsgarantier innebär att en polisanmälan kan leda fram till en fällande dom.³³ Vid bedömning av myndighetsskydd ska också beaktas att flera olika grunder för diskriminering och förtryck kan samverka. T.ex. kan kvinnor generellt ha svårare att få myndighetsskydd och riskerna med att uppsöka myndigheter kan se olika ut för olika grupper.³⁴

En svag statsapparat, bristande politisk vilja och otillräckliga resurser innebär en begränsning av rättssäkerheten. Rättsväsendet i DRK är mycket svårt korrumperat, ineffektivt och i avsaknad av oberoende. Det har använts som ett verktyg för att undertrycka oliktkänkande inom oppositionen och i civilsamhället. Korruptionen bidrar till utbredd straffrihet, rättsosäkerhet och begränsade förutsättningar för ansvarsutkrävande. Utgången i domstolsprocesser beror ofta på betalningsförmåga och ett inflytelserikt kontaktnät. Rättssektorn saknar grundläggande kapacitet över hela landet. På senare tid har rättsfallen i stor utsträckning hanterats av militärdomstolarna, vars regler är vaga och vars utslag inte kan överklagas. Vidsträckta områden i DRK är alltså i avsaknad av domstolar.³⁵

Straffbarhetsåldern är 14 år men det rapporteras att yngre barn hålls frihetsberövade. Många ärenden hos polis där en person har gripits går inte vidare från polis till åklagare eller domstol. Poliskåren ses allmänt mer som ett hot mot befolkningen än som en garant för dess säkerhet. Straffriheten är framförallt utbredd bland högt uppsatta officerare inom såväl armén som polisen. Straffriheten är särskilt stor vad gäller övergrepp begångna av väpnade grupper.³⁶

Migrationsverket gör bedömningen att rättsväsendet i DRK lider av sådana allvarliga brister att ett godtagbart myndighetsskydd inte kan anses existera. Det finns inte heller någon annan part eller organisation som kontrollerar hela eller en betydande del av DRK som kan ge skydd.

³³ Se RS 068/2021 Ett effektivt myndighetsskydd

³⁴ RS 015/2021 Utredning och prövning av den framåtsyftande risken för personer som åberopar skyddsskäl på grund av sexuell läggning med mera och RS 069/2021 Utredning och bedömning av förföljelse på grund av kön avseende kvinnor

³⁵ Utrikesdepartementet, Demokratiska republiken Kongo – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019, 18 december 2019

³⁶ Ibid not 34

6. Resväg

Om en person inte riskerar förföljelse eller inte är alternativt skyddsbehövande vid en prövning av skyddsskäl gentemot personens hemvist, kan hen ändå riskera förföljelse eller annan skyddsgrundande behandling på resvägen till hemvisten.³⁷

Resor och transporter i landet försvåras av besvärlig eller otillgänglig terräng, bristfällig och begränsad infrastruktur och att vägnätet är begränsat till några urbana områden som inte är sammankopplade med varandra. I konfliktdrabbade områden begränsar säkerhetssituationen framkomst. De viktigaste vägarna i Nord- och Sydkivu, riksväg 2 och 5, har uppmärksamats av Congo Research Group (CRG) för sin farlighet.³⁸

Därtill är kidnappningar mot lösensumma förekommande i många delar av DRK. Fri rörlighet begränsas ibland även av statliga aktörer och andra väpnade grupper som rutinemässigt trakasserar och pressar civilbefolkning på pengar vid upprättade spärrar och kontroller på vägar och flygplatser. Säkerhetsstyrkor avkräver ibland resande resehandlingar från arbetsgivare eller myndigheter, trots att lagen inte kräver sådan dokumentation, griper ofta resande utan dessa dokument och avkräver ibland mutor. UNHCR uppger att den som önskar bosätta sig på annan ort och där kunna röra sig fritt måste skaffa nödvändig dokumentation för att inte riskerar godtyckliga gripanden.

Vid bedömningen av säker resväg måste hänsyn tas till de säkerhetsrisker det kan innebära att resa i DRK. Bedömningen huruvida resvägen är säker måste alltid göras utifrån säkerhetssituationen utmed resvägen och sökandes individuella omständigheter och möjligheter att undvika riskerna. Situationen för sökandens möjligheter till resa kan variera över tid. Det är nödvändigt att inhämta aktuell och relevant landinformation om resvägen.

Om prövningen leder till att resvägen till hemorten inte är säker föreligger ett skyddsbehov. För det fall skyddsbehovet endast avser resan till hemorten, och det alltså saknas ett skyddsbehov på hemorten, ska det prövas om det finns ett internt flyktalternativ i vanlig ordning.

³⁷ Se RS 023/2021, Bedömning av säker resväg i asylärenden samt MIG 2019:14

³⁸ CRG, Congo, Forgotten. The Numbers Behind Africa's Longest Humanitarian Crisis, august 2019, s. 6

7. Internflykt

7.1. Utgångspunkter för bedömningen av om det finns ett internflyktsalternativ

I ett ärende där det konstaterats ett skyddsbehov måste det bedömas om det finns ett internt flyktalternativ, dvs. huruvida det finns möjlighet för en sökande att resa till ett visst område och ifall personen kan få tillträde dit samt om personen kan bosätta sig där. Finns det en sådan möjlighet får man bedöma om det aktuella området utgör ett relevant flyktalternativ, dvs. om det finns ett effektivt skydd för personen i det aktuella området. Därefter får det bedömas om det aktuella området utgör ett rimligt internt flyktalternativ, dvs. att den sökande inte möts av alltför svåra humanitära förhållanden på orten. Omständigheter så som kön, ålder, hälsotillstånd, etnicitet, religion och utbildning är exempel på relevanta omständigheter att bedöma i denna del. Aktuell och relevant landinformation ska beaktas.

Migrationsöverdomstolens praxis utgör grunden för Migrationsverkets internflyktsprövning.³⁹ Även andra rättskällor är viktiga då skyddsbehov ska fastställas.⁴⁰ Migrationsverket har bevisbördan för att det föreligger ett internt flyktalternativ som är möjligt, relevant och rimligt. Det är även Migrationsverket som ska identifiera den ort som kan utgöra ett internt flyktalternativ för den sökande.⁴¹ Resvägen till internflyktsalternativet måste också vara säker.⁴²

7.2 Bedömning av internflykt

Det finns många internflyktingar i DRK varav cirka 70 % befinner sig i landets östra delar. De flesta bor hos värdsamhällen i närheten av sin hemvist vilket också innebär att de vistas i närheten av områden som är nära stridigheter och osäkerhet. Staten – som överlag gör mycket små insatser för internflyktingar och motarbetar humanitära insatser – erkänner i många fall inte internflyktingars status och deras mänskliga rättigheter kränks på många sätt. Exempelvis saknar den absolut övervägande majoriteten av internflyktingbarnen i Ituri födelsebevis vilket kan försvåra och i vissa fall omöjliggöra möjligheter att resa, tillgång till arbete, utbildning, hälso- och sjukvård eller att ingå äktenskap vilket i sin tur särskilt för kvinnor – som traditionellt sett bär det största ansvaret för familjens försörjning⁴³ – kan vara en förutsättning för försörjning.⁴⁴

³⁹ MIG 2009:4

⁴⁰ Se FN:s flyktingkommissariat: Handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning och UNHCR:s Guidelines on International Protection: "Internal Flight or Relocation Alternative" within the context of article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or 1967 Protocol relating to the Status of Refugees

⁴¹ MIG 2009:4

⁴² Se RS 023/2021 Bedömning av säker resväg i asylärenden

⁴³ Kongo-Kinshasa (DRK), <https://www.diakonia.se/vart-arbete/Har-finns-vi/Afrika/Kongo-KinshasaDRK/>

⁴⁴ Lifos dokument 44397

Staten har försökt stänga ner befintliga internflyktingläger. Våldsincidenter är vanligt förekommande i lägren och internflyktingar är särskilt utsatta för sexuell och könsbaserat våld samt människohandel för krigstjänst, särskilt människohandel med barn. Kvinnor i läger löper en mycket hög risk att utsättas för människohandel. Kvinnor och flickor som förskjutits av familjen och samhället på grund av att de utsatts, eller av omgivningen misstänks ha utsatts, för våldtäkt utsätts ofta för människohandel och hamnar i prostitution för att försörja sig.

Den allmänna säkerheten är dålig och möjligheten att etablera sig under rimliga förhållanden på ny ort är ytterst begränsade, även för den som har ett visst nätverk i form av familj. Möjligheterna till försörjning är också begränsade och merparten av invånarna i DRK livnär sig på osäkra och ofta tillfälliga arbeten inom den informella sektorn.⁴⁵ Personer som önskar bosätta sig på annan ort och där kunna röra sig fritt måste skaffa nödvändig dokumentation för att inte riskera godtyckliga gripanden.

Mot denna bakgrund bedömer Migrationsverket att internflykt som huvudregel inte är relevant och rimligt i DRK.

8. Uteslutande från skydd

Frågan om uteslutande ska beaktas i varje enskilt ärende. Den komplexa säkerhetssituationen i DRK har pågått under flera decennier och det bör särskilt uppmärksammas om den sökande deltagit i strider eller har anknytning till någon av de väpnade grupperingar som stridit i konflikten. Det kan förekomma att asylsökande har gjort sig skyldiga till sådana handlingar som föranleder att de ska uteslutas från att anses som flyktingar eller alternativt med stöd av 4 kap. 2 b - c §§ utlänningslagen.⁴⁶ Det bör observeras att även grov brottslighet kan medföra uteslutande.⁴⁷

En person ska uteslutas från att anses som skyddsbehövande även om grund för uteslutande framkommer efter att personen erhållit statusförklaring och uppehållstillstånd. Flyktingstatusförklaringen eller den alternativa skyddsstatusförklaringen ska då återkallas.⁴⁸

⁴⁵ Utrikesdepartementet, Demokratiska republiken Kongo – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 30 juni 2019, 18 december 2019

⁴⁶ Jfr. MIG 2017:29 och även MIG 2019:9

⁴⁷ Se rättsutredning Förutsättningarna för att en gärning ska anses som ett grovt (icke-politiskt) brott enligt bestämmelserna om uteslutande i 4 kap. utlänningslagen (2005:716), 2017-09-13, Dnr. 1.3.4-2017-98540

⁴⁸ Se RS/054/2021, Förutsättningarna för att återkalla en skyddsstatusförklaring.

9. Återvändande

Återvändande är möjligt via flygplatserna i Kinshasa och Lubumbashi. Den vidare resan därifrån till destinationsorten kan vara förenad med säkerhetsrisker. Det är därför viktigt att inför ett utvisningsbeslut och inför verkställighet inhämta aktuell och relevant landinformation om säkerhetsläget utefter den avsedda resvägen.

10. Återkallelse av statusförklaring och förlängningsansökningar

En person som har ansetts vara skyddsbehövande och som följaktligen har beviljats en skyddsstatus, har kvar denna status fram tills att någon bestämmelse i utlänningslagen är uppfylld som gör att statusen kan eller ska återkallas. Det saknas möjligheter att, utöver det som anges i dessa bestämmelser, återkalla en persons statusförklaring.⁴⁹

Ett flyktingskap kan upphöra på grund av ändrade förhållanden i hemlandet. Alternativt skyddsbehov kan upphöra på grund av både ändrade förhållanden i hemlandet eller att de individuella omständigheter som medförde att skyddsbehovet beviljades inte längre föreligger. För att ett förbättrat säkerhetsläge i sig ska kunna ligga till grund för upphörande av flyktingstatus eller alternativ skyddsstatus, krävs att förändringarna är väsentliga och bestående. Med detta avses endast klara och djupgående förändringar som är ägnade att undanröja grunden för skyddsgrundande behandling. Enligt praxis föreligger en väsentlig och bestående förändring om de omständigheter som låg till grund för den skyddsgrundande behandlingen är permanent undanröjda.⁵⁰

Våldsintensiteten i flera provinser är fortsatt hög jämfört med situationen vid det tidigare rättsliga ställningstagandet. Den allvarliga konfliktsituationen och dess effekter är alltjämt närvarande, även om våldsintensiteten varierar. Antalet väpnade grupper har ökat markant framförallt i Nordkivu, Sydkivu och Ituri.

Migrationsverket bedömer att det inte har skett sådana väsentliga och bestående förändringar av säkerhetsläget i någon del av DRK att det ska påverka gällande alternativa statusförklaringar som hittills beviljats på grund av säkerhetsläget. Däremot kan återkallelse på andra grunder, till exempel att den sökande har lämnat

⁴⁹ Se RS/054/2021 Förutsättningarna för att återkalla en skyddsstatusförklaring

⁵⁰ Ibid.

oriktiga uppgifter eller att skyddsbehovet har upphört på någon annan grund, aktualiseras.⁵¹

Om skyddsbehovet inte har upphört och det, beträffande en flykting, inte finns omständigheter som medför att förlängt uppehållstillstånd bör vägras enligt 5 kap. 1 § utlänningslagen eller att en skyddsbehövande ska uteslutas från att anses som skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b eller 2 c § utlänningslagen, eller att statusförklaringen ska återkallas på grund av att oriktiga uppgifter legat till grund för beviljandet, har personen rätt till förlängt uppehållstillstånd som skyddsbehövande.

11. Nya omständigheter

Bedömningen av det generella säkerhetsläget i DRK har inte förändrats på ett sådant sätt genom detta ställningstagande att det i sig kan utgöra sådana nya omständigheter som kan motivera en ny prövning enligt 12 kap. 19 § utlänningslagen.

⁵¹ Ibid.